

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
магістрантів і молодих дослідників**

«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО
ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

29 жовтня 2025 року

Біла Церква
2025

УДК 001.89:378-053.6"20":349.41/42(063)

РЕДКОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Тимощук О.Г., канд. юрид. наук.

Василенко О.І., д-р філософії.

Комарова Н.В., д-р філософії.

Мостипан О.В., д-р філософії, начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу

Наукові пошуки молоді у ХХІ столітті. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників. 29 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 148 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

4. Міжнародний валютний фонд. Ukraine. Country Report No. 23/400. Ukraine: Selected Issues and Statistical Appendix. – Washingto: IMF, 2023. – 112 с. Режим доступу:<https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2023/English/1UKREA2023004.ashx> (дата звернення: 06.10.2025).

5. Міністерство фінансів України. Макроекономічний огляд і звіти про виконання бюджету. – Київ: Міністерство фінансів України, 2019–2024. Режим доступу: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 06.10.2025).

6. Світовий банк. Ukraine Economic Update (Економічний огляд України). – Вашингтон: World Bank, 2019–2024. Режим доступу:<https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/publication> (дата звернення: 06.10.2025).

7. Європейський банк реконструкції та розвитку. Стратегія діяльності ЄБРР щодо України на 2021–2024 роки. – Лондон: EBRD, 2021. – 28 с. Режим доступу:<https://www.ebrd.com/ukraine.html> (дата звернення: 06.10.2025).

8. Åslund, A. Україна: що пішло не так і як це виправити / Anders Åslund. – Вашингтон; Нью-Йорк: Peterson Institute for International Economics; Columbia University Press, 2015. – 274 с. – ISBN 9780881327014.

9. Гетьманчук Я., Козак О. Макроекономічна політика України: виклики і реформи. – Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2020. – 156 с.

10. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Роль МВФ у підтримці країн з низьким рівнем доходу та в світовій економіці. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 64 с. Режим доступу:<https://www.oecd.org> (дата звернення: 06.10.2025)

УДК 342.95

БЛОЩЕНКО В.І., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ

Досліджено правовий режим земель сільськогосподарського призначення в Україні, його сутність, структуру та особливості правового регулювання. Проаналізовано законодавчі норми, що визначають порядок передачі земель у власність і користування громадянам, підприємствам, науковим та освітнім установам. Висвітлено обмеження щодо набуття права власності на такі землі іноземними суб'єктами. Розглянуто позиції вчених щодо належності земель, які одночасно використовуються у кількох цілях, до певних категорій. Акцентовано увагу на необхідності удосконалення правового механізму використання, охорони та раціонального землекористування як ключового чинника продовольчої безпеки держави.

Ключові слова: сільськогосподарські угіддя, сільське господарство, земельні ділянки, охорона земель, власність, правовідносини, виробництво, оренда, продукція, інфраструктура.

Науковці зазначають, що наразі відсутнє чітке законодавче визначення категорії та правового режиму сільськогосподарських угідь, які входять до складу інших категорій земель - лісогосподарського призначення, водного фонду, природоохоронного, оздоровчого чи рекреаційного призначення (зокрема тих, що тимчасово використовуються для сільськогосподарських потреб). На його думку, доцільніше було б вважати, що такі земельні ділянки одночасно належать до кількох категорій земель [1, с. 109].

Правовий режим земель сільськогосподарського призначення має свою специфіку, зокрема через особливий суб'єктний склад учасників правовідносин щодо їх використання [2, с. 84-85].

Відповідно до чинного законодавства, такі землі можуть передаватися у власність або надаватися у користування громадянам України для ведення особистого селянського господарства (статті 22, 33, 121 Земельного кодексу України [3], Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 року [4]).

З цією метою можуть використовуватись земельні ділянки площею до двох гектарів, надані у власність або оренду. Цей розмір може бути збільшений у разі отримання земельної частки (паю) або її спадкування членами господарства. Землі також можуть надаватися для садівництва (статті 22, 35, 121 ЗК України) - до 0,12 гектара, для городництва (статті 22, 36 ЗК України), для сінокосіння та випасання худоби (статті 22, 34 ЗК України), для товарного сільськогосподарського виробництва, а також для ведення фермерського господарства

(статті 22, 31, 32 ЗК України [3], Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 року) [5].

Сільськогосподарські підприємства можуть отримувати такі землі для товарного виробництва. Згідно зі статтями 22, 24, 28, 82, 92 ЗК України, державні та комунальні підприємства отримують такі землі у постійне користування із земель державної або комунальної власності, тоді як інші підприємства можуть володіти ними на праві приватної власності або оренди.

Сільськогосподарські науково-дослідні установи та навчальні заклади, зокрема професійно-технічні училища і загальноосвітні школи, можуть користуватися такими землями для проведення дослідних і навчальних робіт, за аналогією до використання земель сільськогосподарськими підприємствами (статті 22, 24, 28 ЗК України).

Несільськогосподарські підприємства, установи, організації, релігійні об'єднання та громадські організації мають право отримувати землі для ведення підсобного сільського господарства (стаття 37 ЗК України). Приватні суб'єкти можуть набувати такі ділянки у власність або оренду, тоді як державні й комунальні – лише на умовах оренди.

Оптові ринки сільськогосподарської продукції можуть використовувати землі для розміщення об'єктів власної інфраструктури (стаття 22 ЗК України [3], Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2009 року) [6].

Специфікою правового режиму земель сільськогосподарського призначення виступає є обмеження прав іноземних суб'єктів. Згідно зі статтями 22, 81, 82 ЗК України, такі землі не можуть передаватися у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам чи державам. Виняток становлять лише випадки спадкування (статті 81, 82 ЗК України), однак у такій ситуації іноземні особи зобов'язані протягом року відчужити отриману ділянку на користь громадян або юридичних осіб України (стаття 145 ЗК України), інакше вона може бути примусово відчужена за рішенням суду [3].

Дискусійним залишається питання про співвідношення цього обов'язку з мораторієм на продаж сільськогосподарських земель. Як слушно зазначають деякі науковці, мораторій не поширюється на випадки спадкування, що впливає із системного тлумачення положень Земельного кодексу України та врахування пріоритетів його норм [2, с. 86].

Актуальним залишається питання ефективного використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, адже вони є основним засобом виробництва у сільському господарстві та гарантом продовольчої безпеки держави. Незважаючи на поступову лібералізацію ринку землі, важливим залишається дотримання правових норм щодо цільового використання, запобігання деградації ґрунтів та забезпечення раціонального землекористування.

Отже, удосконалення правового режиму земель сільськогосподарського призначення передбачає створення збалансованої системи правового регулювання, яка забезпечуватиме ефективне використання земель, їх охорону та збереження для майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України / А.М. Мірошніченко, Р.І. Марусенко. – 3-тє видання, змінене і доповнене – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 516 с.
2. Літошенко О. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення / О. Літошенко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 8. С. 83-87.
3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
4. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. № 742-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – Ст. 232. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
5. Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
6. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2009 р. № 1561-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 51. – Ст. 757. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1561-17#Text>